

חזרה של תיאטרון פלייבק בה צפו מנחי מורים מובילים בכנס "מעשה מרכבה" צילום: דורון כורש

על הקשר בין מורה לשחקן

מפגש עם מורים שצפו בהופעתה הביא את השחקנית נעמי טובי לחשיבה מחודשת על תפקיד המורה, ועל האופן שבו אמנות הפלייבק יכולה לסייע הן למורים והן לשחקנים למלא טוב יותר את תפקידם

יכולים ליצור ביחד משהו משמעותי, הנוגע בקהל. כך גם בהוראה: עבודת הצוות של המורים והתלמידים כאחד היא מנוע להתקדמות. מערכת גומלין זו מתקיימת בין תלמיד למורה, בין מורה להורה, בין ההנהלה לצוות המורים ובתוך צוות הוראה. הוראה הזו חייבת להתקיים בין אם מדובר בלימוד חומר, מיום חברתי כלשהו או חזון בית-ספרי."

לטובי ברור כי לא כל אחד חזק בתחום האלתור או מרגיש נוח במרכז הבמה, וכי יש אנשים שהפלייבק והיצירה משפיעים עליהם בדרך אחרת. אך לדבריה, "מה שחשוב הוא שהקהל צופה ביצירה וסופג לתוכו את החוויה. החוויה משנה משהו בתוכו, היא מעוררת מחשבה, מפעילה רגש ולכן העבודה הפלייבקית מניעה כל אדם, ולו הכי יושן ביותר, בהנעה פנימית. כך גם לגבי חוויית הלמידה מתוך התבוננות, היוצרת הנעה פנימית משמעותית שמביאה לחקירה ויוזמה."

"הדיאלוג בין אלתור לדיוק גרם לי לכבד את המורכבות שאיתה מתמודדים המורים", אומרת טובי, "ואת היכולות היצירתיות להן הם נדרשים בתנאים שלא מאפשרים חזרות. המורה שנמצא מול התלמידים חייב ליצור ולהגיב לסביבה כל הזמן. זוהי עבודה תובענית ומיידית. לימוד מהתבוננות באמנים היוצרים מפרה את המורים – ומאפשר רפלקציה עבור האמנים."

רוזית שרף

היא מפרטת. הגישה החינוכית מקבילה לכך – למידה בדרך החקר, כמו פלייבק, מקנה לתלמידים מיומנויות חקירה ומעוררת הקשבה הרדית בין מורה לתלמיד, היוצאים ביחד למסע של חקר משותף, בו המורה אינו מקור הידע והסמכות הבלעדי אלא שותף תומך ומקשיב לכל תלמיד חוקר ויוזם. "בהופעה, על השחקן להיות שותף תומך, מקשיב ויוזם", ממשיכה טובי. "רק כאשר מגיעים לאיזון בין ההקשבה, התמיכה והיוזמה, יכולה עבודת האנסמבל להתקיים וכל השחקנים

"הדיאלוג בין אלתור לדיוק גרם לי לכבד את המורכבות שאיתה מתמודדים המורים ואת היכולות היצירתיות להן הם נדרשים בתנאים שלא מאפשרים חזרות. המורה שנמצא מול התלמידים חייב ליצור ולהגיב לסביבה כל הזמן. זוהי עבודה תובענית ומיידית"

ב-15 השנים האחרונות, התחביב של השחקנית נעמי טובי הוא פלייבק. בכל שבועיים היא צוללת לשלוש שעות שבהן היא מתנתקת מהעולם ומחדרת את החושים כדי לצאת למסע של חקירה ויצירה במסגרת האנסמבל שבו היא מופיעה. לפני כמה שבועות היא עברה, לדבריה, חוויה מטלטלת שהאירה את עיניה והמחישה לה שגם המורים הם למעשה שחקנים בתיאטרון הפלייבק; גם הם נדרשים לאלתר ולהתאים את עצמם לקהל, ורק בדרך הזו הם מגיעים לנפש, לתודעה ולהבנה של התלמידים.

זה קרה כשהשתתפה בכנס "מעשה מרכבה" למנחי מורים מובילים במכון מופ"ת שנערך לפני כמה חודשים, ובו המורים באו לצפות בקבוצה של טובי – שחקנית באנסמבל "שקוף" – בזמן עריכת חזרה. "צפייה בחזרה יוצרת תחושה של כניסת זרים למרחב משפחתי", היא אומרת "כשחקנית, הרגשתי שרואים את המקומות המחוספסים והלא מהוקצעים שלי, הייתי חשופה."

בדיעבד הבינה שניתן לקחת כלים מהצפייה בעבודת השחקנים ולהעבירם לעולם שכביכול שונה מאוד מהתיאטרון – עולם החינוך המורכב. "הרגנ"א של הפלייבק מורכב מהקשבה להצעות התיאטרליות העולות על הבמה והסכמה לקבל כל הצעה תיאטרלית שמציע אחד השחקנים. המשמעות היא פתיחת דלת לממד חדש, כדי שהרמה תמשיך להתקיים והסצנה לא 'תיתקע',